

SAHTE veya MUHTEVİYATI İTİBARIYLA YANILTICI BELGENİN GERİ DÖNÜŞÜM ve HURDA ATIK SEKTÖRÜNE ETKİSİ

EFFECT OF FAKE AND FALSE DOCUMENTS
ON RECYCLING AND SCRAP WASTE SECTORS

Kadir EMİROĞLU*

ÖZ

Sahte veya Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge düzenleme ve kullanmanın iş hayatında sektör haline geldiği günümüzde bu belgelerin kullanıldığı sektörel kesimlerden biri olan, çevresel atık geri dönüşüm ve hurda atık sektörlerine ne gibi etkisi olmakta ve bu belgeleri kullanmaya iten sebeplerin neler olduğuna bakılırsa, yazının ilerleyen bölümlerinde açıkladığımız üzere büyük payın aslında vergisel açıdan nerdeyse hiçbir yükümlülüğü olmayan esnaf muafılığından faydalanan esnaflarda olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hurda Atık, Geri Dönüşüm, Metal

ABSTRACT

Today, producing and using fake and false document have formed a sector in business life. The production and usage of those documents are also widespread in environmental waste recycling and scrap waste businesses too. If closely looked into the inside of these businesses and the effects of these documents, the core reason, as we mention in later chapters, is the craftsmen benefiting from exemption who hardly have tax responsibilities.

Keywords: Scrap waste, recycling, metal

---

* Vergi Müfettişi

M.G.T.: 26.01.2018 / M.K.T.: 25.06.2018

1- GİRİŞ

Doğal kaynaklarımız, dünya nüfusunun artması ve tüketim alışkanlıklarının değişmesi nedeni ile her geçen gün azalmaktadır. Bu nedenle malzeme tüketimini azaltmak, değerlendirilebilir nitelikli atıkları geri dönüştürmek sureti ile doğal kaynakların verimli olarak kullanılması gerekmektedir. Ormanlar, su, petrol vb. doğal kaynaklarımızın üretim sürecinde kullanılması sonucu, cam, metal, plastik ve kâğıt/karton ambalajlar elde edilmektedir. Piyasaya sürülen ambalajların atık haline geldikten sonra, türlerine göre ayrılıp geri dönüşüm sanayine sevk edilmesi sonucu, geri dönüştürülmüş malzemeler çeşitli ürünlerin üretim aşamasında ikincil hammadde olarak kullanılmaktadır. Böylece doğal kaynaklarımız daha az kullanılarak, doğaya katkı sağlanmış olmaktadır. Doğaya katkı sağlamada ki en büyük faktörlerden biride şüphesiz geri dönüşüm tesisleri ve fabrikalarıdır. Ayrıca baktığımızda ise sahte belge düzenleme fiili artık bir sektör haline gelmişken ne yazık ki, sahte belge düzenleme ve kullanma fiilleri geri dönüşüm ve hurda atık sektöründe büyük yer tutmaktadır. Üstelik hurda toplayan vatandaşlardan birçoğu vergiden muafken ayrıca hurda atık teslimleri Katma Değer Vergisinden de istisna iken neden sahte belgeye ihtiyaç duyulmaktadır? Bu konuyu biraz açmadan önce bazı açıklamalara değinelim.

2- HURDA NEDİR?

Bir ürünün kullanılabilir özelliğini yitirmesinden veya belirli bir kullanım ömrünü doldurmasından kaynaklı ortaya çıkan atığa hurda denir. Bu işlem geri dönüşümlü ve geri dönüşümsüz olarak ikiye ayrılmaktadır. Geri dönüşümden kasıt; ürünün kullanılamaz hale gelmiş parçalarının tekrar işlenerek katma değerli yeni bir ürün haline getirilmesidir. Eğer ürün geri dönüştürülemiyorsa imha edilmekte veya saklanmaktadır. Buna da örnek olarak nükleer reaktörlerde kullanılmış ve tükenmiş uranyum atıkları verilebilir.

2.1- Hurda Çeşitlerinin Sınıflandırılmasından Bazıları;

- *Maden-Metal Hurdaları: Demir-Çelik, Nikel, Kablo, Kızıl, Bakır, Altın, Gümüş, Alüminyum, Krom, vb.*
- *Petrol Türevi Hurdalar: Plastik, Naylon, Polyester, vb. Şeklindedir.*

Yapılan araştırmalarda yukarıda çeşitlerinden bahsetmiş olduğumuz hurda çeşitlerinden sadece Demir-Çelik 'ten Türkiye 'de 33,2 milyon ton ham çelik üretimi gerçekleştirilmektedir. Ham çelikten mamûl üreten kuruluşlarda ise, 39.000 civarında kişiye doğrudan istihdam sağlamaktadır. Diğer çelik kuruluşları ve dolaylı istihdam ile birlikte, sektörün toplam istihdamının 200 bin kişinin üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.¹

2.2- Geri Dönüşüm Nedir?

Yeniden değerlendirilme imkânı olan atıkların çeşitli fiziksel ve/veya kimyasal işlemlerden geçirilerek ikincil hammaddeye dönüştürülerek tekrar üretim sürecine dâhil edilmesine geri dönüşüm denir. Diğer bir tanımlamayla herhangi bir şekilde kullanılarak kullanım dışı kalan geri dönüştürülebilir atık malzemelerin çeşitli geri dönüşüm yöntemleri ile hammadde olarak tekrar imalat süreçlerine

¹ Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Türkiye Demir Ve Demir Dışı Metaller Meclisi Raporu 2016

kazandırılması olarak tanımlanabilir. Geri dönüşümde amaç; kaynakların lüzumsuz kullanılmasını önlemek ve atıkların kaynağında ayrıştırılması ile birlikte atık çöp miktarının azaltılması olarak düşünülmelidir. Demir, çelik, bakır, kurşun, kâğıt, plastik, kauçuk, cam, elektronik atıklar gibi maddelerin geri dönüşüm ve tekrar kullanılması, tabii kaynakların tükenmesini önleyecektir.

2.2.1- Geri Dönüşümün Önemi

- Doğal kaynaklarımızın korunmasını sağlar.
- Enerji tasarrufu sağlamamıza yardım eder.
- Atık miktarını azaltarak çöp işlemlerinde kolaylık sağlar.
- Geri dönüşüm geleceğe ve ekonomiye yatırım yapmamıza yardımcı olur.

2.2.2- Geri Dönüşebilen Maddeler

- *Demir - Çelik*
- *Bakır*
- *Alüminyum*
- *Kurşun Piller*
- *Kâğıt*
- *Plastik*
- *Kauçuk*
- *Cam*
- *Motor yağları*
- *Atık yağlar*
- *Akümülatörler*
- *Araç lastikleri vb.*

2.2.3- Geri Dönüşüm Sisteminin Basamakları

- Kaynakta Ayrı Toplanması: Değerlendirilebilir nitelikli atıkların oluştukları kaynakta çöple karışmadan ve kirlenmesine izin verilmeden ayrılarak toplanması
- Sınıflama: Bu işlem kaynağında ayrı toplanan malzemelerin cam, metal plastik ve kâğıt bazında sınıflara ayrılmasını sağlayacaktır.
- Değerlendirme: Temiz ayrılmış kullanılmış malzemelerin ekonomiğe geri dönüşüm işlemidir.
- Yeni Ürünü Ekonomiye Kazandırma: Geri dönüştürülen ürünün yeniden kullanıma sunulmasıdır.

Ayrıca yapılan araştırmalar ve istatistiklere bakıldığında; lisanslı veya geçici faaliyet belgeli tüm nihai işlem yapan atık bertaraf ve geri kazanım tesisleri ile lisansı olmasa da belediyeler tarafından ya da belediyeler adına işletilen düzenli depolama, yakma ve kompost tesislerine uygulanan anket sonucunda 2014 yılında 985 tesisin faaliyet gösterdiği belirlendi. Kompostlama, beraber yakma (ko-insinerasyon) ve diğer geri kazanım işlemleri uygulanarak 2012 yılında 10 milyon ton, 2014 yılında ise 20 milyon ton atık geri kazanıldı. Düzenli depolama ve yakma tesislerinde bertaraf edilen atık miktarı 2014 yılında 2012 yılına göre %71 oranında artarak 24 milyon tondan 41 milyon tona yükseldi.²

---

² Türkiye İstatistik Kurumu 13 Ocak 2016 tarih ve 04/2016 Sayılı Basın Odası Haberleri

3- SAHTE veya MUHTEVİYATI İTİBARIYLA YANILTICI BELGE NEDİR ve NASIL DÜZENLENİR

Vergi Usul Kanunu 'nun 359 'uncu maddesinde bu belgeler şöyle tanımlanmıştır. *“Sahte belge, gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belgedir. Muhteviyatı itibariyle yaniltıcı belge ise, gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla beraber bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belgedir.”*

Sahte veya muhteviyatı itibariyle yaniltıcı belge düzenlemenin birçok nedenleri var ise de, bunların en bilineni ve piyasalarda en çok karşılaşılanı faturasız mal ve hizmetlere fatura sağlamadır.

Bu belgeler düzenlenirken çoğunlukla fason şirketler kurulur ve bu şirketlerin başına yönetici olarak yüksek maaş, sigorta vs. vaatlerle durumdan bihaber vatandaşlarımız getirilir ve bu vatandaşlarımız üzerine milyonlarca liralık vergi ve ceza terettüp eder. Çoğu durumlarda da adli yargılarda mahkûmiyet cezasına çarptırılır.

Bu kirliliğin kuranlar ise perdenin arkasında piyasadaki faturasız mal veya hizmet alım satım yapan mükelleflere belirli komisyon karşılığında fatura düzenler ve bu mükelleflerin kayıtsız alış ve satışları kayıt altına alınmış olur. Ancak bu belgeleri kullanan mükellefler açısından kısa vadede çözümdür ve vergi incelemeleri sonucunda bu belgelerin sahteliği ispatlanmış olacak ve bu mükelleflerde birçok ceza ile karşı karşıya kalacaktır.

3.1- Sektörün Sahte veya Muhteviyatı İtibariyle Yaniltıcı Belge Kullanma Sebebi

Yukarıda vermiş olduğumuz istatistik veriler ve açıklamalara bakıldığında bu kadar geniş yelpazesi olan bir sektörün sahte belge kullanmadaki sebebine bakıldığında ise; bu faaliyetleri yürüten işletmeler, yani büyük çoğunluğu küçük ve orta ölçekli tabir ettiğimiz mükellefler işyerleri vasıtasıyla hurda ve atık (geri dönüşüm malzemeleri) almaktadır. Bu alımların büyük çoğunluğunu ise kapı kapı dolaşmak suretiyle hurda atık toplayan vatandaşlardan yapmaktadır.

İşte bu hurda atık toplayan vatandaşlar Gelir Vergisi Kanunu'nun 9. maddesi hükmü gereği vergiden muaftır. Bahse konu kanunun ilgili hükmü ise;

“Ticaret ve sanat erbabından aşağıda yazılı şekil ve suretle çalışanlar Gelir Vergisinden muaftır.

...

7. Ticari işletmelere ait atıkları mutad olarak veya belli aralıklarla satın alanlar hariç olmak üzere, bir işyeri açmaksızın kendi nam ve hesabına münhasıran kapı kapı dolaşmak suretiyle her türlü hurda maddeyi toplayarak veya satın alarak bu malların ticaretini yapanlara veya tekrar işleyenlere satanlar;

...

9.(6322 sayılı kanunun 4.maddesiyle eklenen bent; Yürürlük 15.06.2012) Yukarıdaki bentlerde sözü edilen işlere benzerlik gösterdikleri Maliye Bakanlığınca kabul edilen ticaret ve sanat işleri ile iştigal edenler.

Ticarî, ziraî veya meslekî kazancı dolayısı ile gerçek usulde Gelir Vergisine tâbi olanlar ile yukarıda sayılan işleri Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerine bağlılık arz edecek şekilde yapanlar esnaf muafliğından faydalanamazlar. (6322 sayılı kanunun 4.maddesiyle eklenen fıkra; Yürürlük 15.06.2012) Esnaf muafliğından faydalananlar faaliyetleri ile ilgili olarak satın aldıkları mallara ve giderlerine ilişkin, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden aldıkları belgeleri saklamak zorundadırlar. Bir işyeri açmaksızın münhasıran gezici olarak; milli piyango bileti satanlar ile 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre gerçek ve tüzel kişilerin mallarını iş akdi ile bağlı olmaksızın bunlar adına

kapı kapı dolaşmak suretiyle tüketiciye satanlar yukarıdaki şartlarla sınırlı olmaksızın gelir vergisinden muaftır.

...” şeklindedir.

Ayrıca Katma Değer Vergisi Kanunu 1. maddesi gereği *Türkiye’de yapılan aşağıdaki işlemler katma değer vergisine tabidir:*

1. *Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler,*
2. *Her türlü mal ve hizmet ithalatı,*
3. *Diğer faaliyetlerden doğan teslim ve hizmetler:*
  - a) *Posta, telefon, telgraf, teleks ve bunlara benzer hizmetler ile radyo ve televizyon hizmetleri,*
  - b) **(Değişik: 14/3/2007-5602/10 md.)** *Her türlü şans ve talih oyunlarının tertiplenmesi ve oynanması,*
  - c) *Profesyonel sanatçıların yer aldığı gösteriler ve konserler ile profesyonel sporcuların katıldığı sportif faaliyetler, maçlar, yarışlar ve yarışmalar tertiplenmesi, gösterilmesi,*
  - d) **(Değişik : 16/6/2009-5904/8 md.)** *Müzayede mahallerinde ve gümrük depolarında yapılan satışlar ile 10/2/2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa göre düzenlenen ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara teslimi,*
  - e) *Boru hattı ile ham petrol, gaz ve bunların ürünlerinin taşınmaları,*
  - f) *Gelir Vergisi Kanununun 70 inci maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralanması işlemleri,*
  - g) *Genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri,*
  - h) *Rekabet eşitsizliğini gidermek amacıyla isteğe bağlı mükellefiyetler suretiyle vergilendirilecek teslim ve hizmetler.*

Ticari, sınai, zirai faaliyet ile serbest meslek faaliyetinin devamlılığı, kapsamı ve niteliği Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre; Gelir Vergisi Kanununda açıklık bulunmadığı hallerde, Türk Ticaret Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine göre tayin ve tespit edilir.

Bu faaliyetlerin kanunların veya resmi makamların gösterdiği gerek üzerine yapılması, bunları yapanların hukuki statü ve kişilikleri, Türk tabiiyetinde bulunup bulunmaması, ikametgâh veya işyerlerinin yahut kanuni merkez veya iş merkezlerinin Türkiye’de olup olmaması işlemlerin mahiyetini değiştirmez ve vergilendirmeye mani teşkil etmez.

İthalatın kamu sektörü, özel sektör veya herhangi bir gerçek veya tüzelkişi tarafından yapılması veya herhangi bir şekil ve surette gerçekleştirilmesi, özellik taşıması vergilendirmeye tesir etmez. ” hükmü uyarınca hurda ve atık maddelerin teslimi Katma Değer Vergisi Kanununun konusunu teşkil etmektedir.

*Ancak hurda ve atık maddelerin teslimi aynı kanununun 17/4-g bendi **“(Değişik: 16/7/2004-5228/15 md.)** Külçe altın ve külçe gümüş teslimleri ile kıymetli taşların (elmas, pırlanta, yakut, zümrüt, topaz, safir, zebrecet, inci) 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre Türkiye’de kurulu borsalarda işlem görmek üzere ithali, borsaya teslimi ve borsa üyeleri arasında el değiştirmesi, döviz, para, damga pulu, değerli kâğıtlar, hisse senedi, tahvil, (elde edilen faiz gelirleri ile sınırlı olmak üzere tahvil satın almak suretiyle verilen finansman hizmetleri dâhil) varlık kiralama*

şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikaları, Türkiye’de kurulu borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçları ile metal, plastik, lastik, kauçuk, kâğıt, cam hurda ve atıklarının teslimi” uyarınca Katma Değer Vergisinden istisnadır.

Sektörün işleyişi ise şu şekildedir. Vergiden muaf olan esnaflar kapı kapı dolaşmak veya buna benzer yollarla toplamış oldukları hurda atıkları işyeri olan ve vergi kayıtları olan gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerine satmaktadır. Haliyle Vergi Usul Kanununun 234. maddesi “*Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin:*

1. **(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)**
2. **(4369 sayılı Kanunun 82/1-b maddesiyle kaldırılmıştır.)**
3. Vergiden muaf esnafa;

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir.

Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev’i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur.

Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dâhilinde teselsül ettirilir. “ hükmü uyarınca seyyar olarak tabir ettiğimiz ve esnaf muaflığından faydalanan bu vatandaşlardan almış oldukları hurda atıkları karşılığında gider pusulası düzenlemekte ve Gelir Vergisi Kanunu ’nun 94. maddesi uyarınca tevkifat yapmaktadır. Yapılan bu tevkifatlar ; vergisel açıdan bilinçli olmayan, muafiyetten faydalanan esnaflar bir nev’i kazanç kaybı olarak görmekte gider pusulasının düzenlenmesinde zorluk çıkarmaktadır.

Gider pusulası düzenlemek zorunda olan mükellefler ise bu kesinti tutarını kendileri ödemeyi kabul ettiklerinde ise bu defada Maliye Bakanlığının, 01.02.1994 tarih ve 21536 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanan 225 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile gider pusulası düzenlenmesi konusunda yaptığı açıklama.

- “**1- Gider pusulalarında, işin mahiyeti, cinsi, adedi, fiyatı, tutarı, toplamı, tevkif edilen vergi oranı ve net tutarı; işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadları (Tüzel kişilerde unvanları) adresleri, varsa vergi dairesi ve hesap numarası, seri ve müteselsil sıra numarası ve düzenleme tarihine ilişkin bilgilere yer verilecektir.**
- 2- Gider pusulaları, mükellefler tarafından anlaşmalı matbaalara bastırılacak veya notere tasdik ettirilecektir. Gider pusulalarının anlaşmalı matbaalarda bastırılması veya kullanılmasında “Vergi Usul Kanunu Uyarınca Vergi Mükellefleri Tarafından Kullanılan Belgelerin Basım ve Dağıtımı Hakkında Yönetmelik” hükümlerine uyulacaktır.**
- 3- Gider pusulası en az iki örnek olarak düzenlenecektir. En az iki örnek düzenlenmeyen ve yukarıdaki bilgileri eksik olan gider pusulası hiç düzenlenmemiş sayılacaktır.**
- 4- Düzenlenen gider pusulalarının ilk örneği işi yapana veya malı satana verilecek, ikinci örneği ise düzenleyen tarafından saklanacaktır.**

Ayrıca, 06.12.1998 tarih ve 23545 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanan 215 Sıra No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği’ne göre; gider pusulası düzenlenmesinin mümkün olmadığı durumlarda münhasıran

bu tür ödemelere ilişkin olmak üzere Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257 'nci maddesinin Maliye Bakanlığı'na verdiği yetkiye istinaden, düzenlenecek banka dekontları da gider pusulası hükmünde kabul edilecektir." hükmü gereği düzenlenen gider pusulasında bilimum şahsi bilgilerine yer verildiğinden, bu bilgiler vergi dairelerince kayıt altına alınacaktır.

Dolayısıyla vergiden muaf esnaflar muafıklarını kaybetmemek için kayıt altına alınmaktan geri duracaklardır. Peki, kayıt altına alınmak muafiyeti nasıl etkileyecektir? Bunu ise şu şekilde açıklayabiliriz; hurda atık alan ve vergi kaydı olan mükellefler vergiden muaf esnafa gider pusulası düzenlediğinde vergiden muaf esnafların satış yaptığı emtiaların çeşidine göre 1 yıllık hasılat tutarının Gelir Vergisi Kanun 48. maddesinde belirtilen basit usule tabi olmanın özel şartlarını sağlayan kanuni hadlerin üzerine çıkacaktır. Bu durumda da mükellefe basit usul mükellefiyeti tesis edilecektir. Haliyle bu da mükellefe vergisel açıdan ekstra bir yükümlülüğe sebep olacaktır. Bu durumda vatandaşlar tarafından istenmeyen bir durum olsa gerek ki koskoca bir sektörün faaliyetine sekte vurmuştur.

Esnaf muafılığından faydalanan vatandaşların işlem hacmi sektör büyüklüğüne nazaran çok küçük miktarlarla tabir edilse de aslında sektörün vazgeçilmez parçasıdır. Çünkü sektör için adeta bir nehri besleyen küçük kollar gibi kaynak sağlamaktadır. Yani bu sektör bir nev'i bu esnafa mecburdur. Duruma bu gözle bakıldığında ise küçük miktarların çok büyük bir sektöre vurduğu sekteyi göstermektedir. Mevzuat açıktır ve mükellefler gider pusulası düzenlemek zorundadır diye düşünmekteyiz ki durumda tam anlamıyla böyledir. Ancak bu durum teoride bu şekildedir, uygulamada ise büyük bir sorun vardır ki oda rekabet eşitsizliğidir. Ne demek istiyoruz; günümüz rekabet şartlarına bakıldığında yüzlerce hurda işletmesinden bazıları gider pusulası düzenlememeyi tercih edebilmekte; dahası sahte belge düzenleyicilerinin kendisi de bizzat bu sektörde faaliyet gösterebilmektedir. Hal böyle olunca da vergiden muaf esnaflarımız vergi bilicinin çok fazla gelişmediği ülkemizde gider pusulası düzenlemeyen veya sahte belge düzenleyicisi olan mükelleflerle ticaret yapmayı tercih etmekte. Bu durumda bariz şekilde rekabet eşitliğini bozmaktadır.

Rekabet eşitsizliğine ise bu işler için kurulmuş fason şirketleri kuran ve esasen bu işten kazanç sağlayan perde arkasında ki vergi kaçakçıları neden olmaktadır. Bir taraftan bu gibi kimseler bu olayı sektör haline getirip kazanç sağlarken; diğer tarafta olayın gerçek yüzüyle yüzleşmek zorunda kalan, durumun ciddiyetinden bihaber belirli aylık karşılığı çalıştığını zanneden ama aslında adına sahte şirketler kurulan ve milyonlarca vergi cezasına çarptırılan emekçiler durumun ceremesine katlanmaktadır. Tabi piyasa işleyişinin bozulması ve dürüst esnafın yaşadığı zorluklar ise işin cabasıdır. Haliyle de devleti dolandıranlar; tabiri caizse, işi kaymağını yemekte ancak masum vatandaşlar ve mükellefler sonuçlarına katlanmaktadır.

Peki, gider pusulası düzenlemeden alım yapan mükellefler ne gibi sorunla karşılaşmaktadır. Bahse konu hurda ve atık malzemelerin sevkiyatında Lojistik firmaları Vergi Usul Kanunu 230. maddesi "*Satılan malların teslim tarihi ve irsaliye numarası, (Malın alıcıya teslim edilmek üzere satıcı tarafından taşındığı veya taşıtırıldığı hallerde satıcının, teslim edilen malın alıcı tarafından taşınması veya taşıtırılması halinde alıcının taşınan veya taşıtırılan mallar için sevk irsaliyesi düzenlemesi ve taşıtta bulundurulması şarttır.*" uyarınca sevk irsaliyesi olmadan taşıma hizmeti vermemektedir. Bu durumda ise taşıma irsaliyesi düzenleyen mükellef Vergi Usul Kanunu 'nun 231. maddesinin 5. fıkrasına göre "*Fatura, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami yedi gün içinde düzenlenir. Bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılır.*" hükmü uyarınca 7 gün içinde fatura düzenlemek zorundadır.

Diğer bir husus ise, bahsi geçen mükellef grupları kapı kapı dolaşarak hurda ve atık malzeme toplayan vatandaşlardan almış oldukları hurda ve atık malzemeleri çeşitli işlemlerden ve preslemekten geçirdikten sonra demir –çelik fabrikalarına; plastik fabrikalarına vb. fabrikalara satmaktadır. Haliyle bu fabrikalarda faturası düzenlenmemiş emtia almamaktadır. Dolayısıyla bu mükellefler her şekilde satış faturası düzenlemek zorunda kalmaktadır ki olması gerekende zaten budur. Ancak bu durum yasal defter belge ve kayıtlarına bakıldığında hiç te iç açıcı görünmemektedir. Çünkü yasal defter ve belgeler belirli muhasebe standartlarına ve kayıt nizamına göre düzenlenmek zorundadır ve düzenlenen bu hesaplar dönemsel denklığı sağlamak zorundadır. Dolayısıyla kayıtsız alınan emtialar kayıtlı satıldığından bu denklik sağlanamayacaktır. Bu durumda da stok ve defter bilgilerini dengeleyebilmek veya rekabet eşitsizliğinden kurtulmak adına sahte belge kullanmaya mecbur kalınmaktadır. Ancak kısa vadede durumu kurtardığını düşünen mükellefler ilerleyen süreçte devletin denetim mekanizması sayesinde daha ağır sonuçlara katlanmaktadır.

4- SONUÇ

Yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar neticesinde; aslında devletin yapmış olduğu onca istisna ve muafiyete rağmen; sektör büyüklüğüne bakılırsa çok küçük miktarlarda satış yapan vergiden muaf esnafın gider pusulasına olan duyarsızlığı, vergisel açıdan bilinçsiz olması ve ödenen vergileri kendilerine kazanç kaybı olarak lanse etmeleri, bir sektörü çok büyük oranda rekabet eşitsizliğine itmektedir. Haliyle de bilerek veya bilmeyerek vergi mükellefleri bu çıkmazın içinde sahte belge kullanıcısı olmaktadır. Sonuçta da belirli komisyon karşılığında sahte belge düzenleyen ve bu işlemleri ise durumun farkında olmayan sadece maaşlı olarak çalıştığını zanneden emekçiler üzerinden yürüten kişiler kazançlı çıkarken üzerine milyonlarca vergi borcu kalan vatandaşlar ve mükellefler çok ağır bedeller ödemektedir.

KAYNAKÇA

- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- Bilumum Vergi Kanunları Genel Tebliği, Sirküleri, Özelgeleri
- Türkiye İstatistik Kurumu 13 Ocak 2016 tarih ve 04/2016 Sayılı Basın Odası Haberleri
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Türkiye Demir Ve Demir Dışı Metaller Meclisi Raporu 2016